

Pohřeb obětí atentátu na Piazza Fontana v milánské katedrále Narození Panny Marie.

Autor: Karel Veliký

Aktéři, hypotézy, poučení...

Co se tehdy 12. prosince 1969 vlastně stalo? Komu a proč měly položené nálože posloužit?

Hypotézy jsou v zásadě dvě, třebaže s množstvím variant. První, bezprostřední a policejní, je prostá. Za útokem na Piazza Fontana (a dalšími) stáli anarchisté. „Práce s bombou“ je pro ně typická, stejně jako výběr cílů (tři banky, pomník vlastenectví s hrobem Neznámého vojína /antimilitarismus/a muzeem národního obrození, jimž se k moci dostal třetí stav - buržoazie). Nechyběl ani motiv přímé pomsty - na Piazza Fontana, přímo naproti Zemědělské bance, policie na jaře vyklidila nelegálně obsazenou budovu bývalého hotelu, který se proměnil v Dům studentů a pracujících neboli „anarcho-maoistickou centrálu“ s portréty Maa, Che Guevary a Ho Či Mina nad vchodem.

A pak samozřejmě svědectví o samotném Valpredově živelném působení, včetně kontaktů v Římě. Tato hypotéza převládala do roku 1972, kdy byla v důsledku jiných odhalení, k nimž

velice přispěli autoři teze o „státním masakru“, silně zpochybněna a v následujících letech vzhledem k levicové dominanci ve veřejném prostoru zcela zatlačena do pozadí (nutno podotknout, že tehdejší pravověrní anarchisté byli jinými, módnějšími či mocnějšími proudy levice vnímáni jako poněkud „zaostávající soudruzi“, nicméně stále jako pevná součást jedné levé fronty).

„Rudá stopa“ se opět stala přípustnou (či únosnou) teprve od berlusconiovských devadesátých let, kdy levice tuto mediální nadvládu ztratila: nejvýrazněji v teorii „dvou bomb“ (podle běžného operačního principu zdvojení: Valpreda jako italský Oswald), na níž je založen i film o Piazza Fontana z roku 2012 pojmenovaný „Román o jednom masakru“ (*Romanzo di una Strage*) a promítnutý mj. v Karlových Varech. První, „malou“, prý do banky přinesl opravdu Valpreda. Avšak kdosi další, „fašista“, „konzervativec“ či „tajný agent“, pak dodal tu, která teprve dokázala zabít či zranit přes sto lidí a zdemolovat bankovní halu... I zde tedy v posledku zasahují „síly v pozadí“. Že by útoky provedli nezávisle výhradně anarchisté, se dnes zcela vylučuje, už jen kvůli dohledu, jemuž byli podrobeni. Stejně tak se ovšem má za vyloučené, že by za nimi stáli výhradně neofašisté a radikální pravičáci (inspirovaní úspěšným „pučem řeckých černých plukovníků“ v dubnu 1967), pro které měl být masakr na Piazza Fontana podle jedné konspirační levé teze „signálem k fašistickému převratu“ na způsob požáru Říšského sněmu v únoru 1933...

Jako druhá tedy zůstává, ač všemožně modifikovaná, teze o „státním masakru“. O spiknutí pravicově-konzervativních elementů v tehdejší italské vládě i výkonné a správní moci, jejichž záměrem bylo vyhlásit „prezidentskou republiku“ podle de Gaullova „vzoru '58“, „autoritativní demokracii“, která by nepřipouštěla činnost politických „okrajů“, jak pravých,

CIA V ITÁLII

Itálie má ze všech zemí světa největší hustotu agentů CIA na jeden čtvereční kilometr svého území. K tomuto závěru došli odborníci, když prozkoumali životopisy asi tři tisíce pracovníků diplomatické služby USA, činných v nejrůznějších zemích. Životopisy jsou uvedeny v knize *Kdo je kdo v CIA*, která byla uveřejněna před několika lety a vrhá světlo na praktiky této smutně proslulé organizace. Podle tohoto rozboru je asi deset procent všech v zahraničí činných agentů CIA „odborníky na italské záležitosti“.

Podle údajů italského časopisu *Epoca* působí v Itálii asi 90 pracovníků aparátu CIA, kteří však mají několik tisíc italských spolupracovníků. Podle údajů španělské rozvědky, na které se časopis odvolává, je mezi nimi 268 důstojníků italských ozbrojených sil, dvanáct italských ministrů a státních podtajemníků, tři velvyslanci, třináct politiků a kromě nich i jednatřicet novinářů.

●
TRIUNFO, Madrid
EPOCA, Milán
●

O zastoupení CIA v Itálii

tak levých (mimořádně, v tehdejší vlně národně-osvobozeneckých hnutí se i levice vracela ke svým nacionalistickým kořenům z první půle 19. století) a upevnila tak pod masovým tlakem zleva ochabující nadvládu středu, řídicí se zcela zájmy – nyní ohroženými – kapitálu. Za tím účelem prý spiklenci uplatňovali tzv. „strategii napětí“, jejíž metodou byla mj. „infiltrace levice“, tzn. provádění zločinů „pravicovými extrémisty v rudé masce“. Cílem mělo být vyprovokování levice k ozbrojenému vystoupení čili vyhrocování situace do ovzduší naprostého chaosu, na který by vláda byla nucena odpovědět vyhlášením výjimečného stavu, zásahem armády a nakonec přijetím nové či reformované ústavy. K tomu ale nikdy nedošlo.

Nutno brát v úvahu i tehdejší mezinárodní situaci v Evropě, která se stala hřištěm velmocenských zájmů USA a SSSR, jejichž armádní jednotky tu zůstaly na územích obsazených jimi do roku 1945. Itálie s mocnou a početnou levicí v tomto období platila za po Řecku nejslabší článek západního bloku („měkký podbřišek NATO“). A po Andreottiho pozdních potvrzení letitých spekulací o existenci atlantické sítě **Gladio** opět posílila varianta teze „státního masakru“ coby „experimentu“ CIA v italské „laboratoři“. Míra účasti Američanů na Piazza Fontana zůstává každopádně otevřená, podle nejkrajnější verze to byli právě oni, kdo nechal vybuchnout nálož předčasně v hale plné lidí, zatímco domácí spiklenci plánovali výbuch pouze demonstrativní mimo úřední hodiny (další čtyři nálože byly totiž předně mnohem slabší a hlavně pak umístěny tak, aby omezily účinek na živé cíle – poraněno jimi bylo „pouze“ sedmáct náhodných kolemjdoucích). Nejmírnější naopak předpokládá toliko jejich tichý souhlas (tak jako v sedmašedesátém v Řecku).

Drobný vhled do tvrdé práce (slangově „dirty tricks“) Ustřední zpravodajské služby (Central Intelligence Agency, CIA)

Jakkoli výše uvedené zní docela pravděpodobně, zase jde o „hravý konstrukt“. Jakmile se totiž jeho složky začnou zkoumat podrobněji, stavba se rychle hroustí. Např. sousloví „strategie napětí“ pochází z tzv. „Finerovy zprávy“ založené prý na dokumentech MI6 a zveřejněné britským listem *The Observer* dne 7. prosince 1969, tedy necelý týden před výbuchy. Dnes je většinově pokládána za „podvrh neznámého původu“. Obdobně nelze dokázat pravost dokumentu o „strategii napětí“ údajně nalezeného po „karafiátové revoluci“ (1974) v lisabonské kanceláři společnosti **Aginter Press**, která je od té doby interpretována coby jakási nadnárodní „centrála všech černých piklů“. „Infiltrace levice“ zase na příkladu konkrétních osob a skupin vyznívá namnoze jako taktický pokus o spolupráci ve studentském hnutí anebo prostě jen dobová, „náladová“ změna tábora na pozadí zklamání značné části radikálně pravicové mládeže z postoje svých nadřízených k bouřím osmašedesátého, jelikož se přes všemožnou jejich dřívější antisystémovou rétoriku nakonec jasně postavili za zkorumpovaný parlamentní demoliberalní stát. Atd.

Poučení, které z toho všeho vyplývá? Určité události zůstávají neprůhledné, přičemž dozor a techniky „státní“

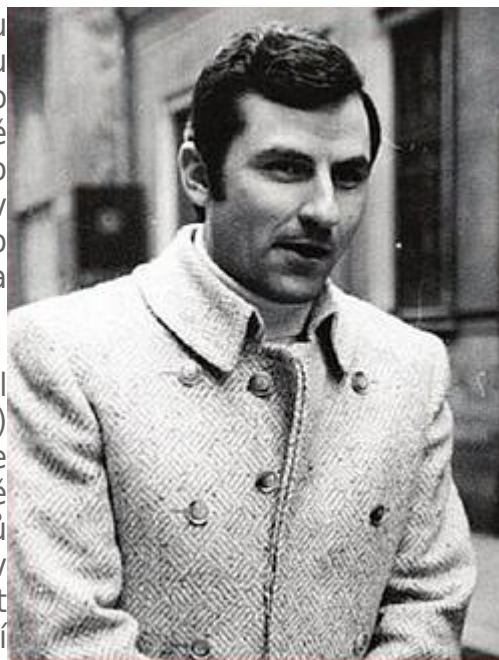
*zprostředkovává dobové „doku-drama“ svého druhu: **Faccia di Spia** (r.: G. Ferrara, 1975).*

manipulace se za právě uplynulé půl století dozajista ještě zdokonalily, včetně „mediálního po-krytí“. A ani s onou základní otázkou „komu to všechno nejvíc prospělo“ příliš nepochodíme. Vždyť existuje i vcelku přesvědčivý, o fakta opřený výklad, jak z ovzduší „strategie napětí“ profitovala italská komunistická strana (v křesťanskodemokratické Morově linii „historického kompromisu“), nemluvě o tom, že tvrzení o „infiltraci levice“ jí umožňovalo přenášet odpovědnost za levicové násilí na politické protivníky. Říká se rovněž, že síly středu s těžištěm vpravo (zhruba ve smyslu zdejší KDU-ČSL, ODS, TOP 09) a jejich hybatelé využívali pro své vlastní cíle politiku „kontrolovaného chaosu“ (metodou „protikladných extremismů“, udržujících rovnováhu systému), která se jim tu a tam hrozila vymknout (přesto i v Morově únosu několik indicií ukazuje přinejmenším na „dohled“ kohosi v pozadí, např. zednářů z lóže Propaganda due, P2). Na jednom se však dnes většina „rudých“ a „černých“ veteránů „gerily“ shodne: že jejich činnost nejen posilovala, ale i přímo podněcovala nezodpovědnost tzv. „svobodného tisku“ s jeho vše zveličující lupou a nepodloženými spekulacemi o „síle protivníka“...

Aktéři. Pietro Valpreda dokonale naplňoval měšťáckou představu anarchisty-lúzra. V době svého zatčení měl za sebou už pár roků vězení za krádeže a loupež, vystudoval sice klasický tanec, ale po třicítce, i kvůli zdravotním obtížím, býval bez angažmá a tak si přivydělával drobnou rukodělnou výrobou. Politikou prý žil od klukovských let, dědeček mu opakoval: „Největší nepřátelé národa jsou kněží, páni a fašisti.“ Revoluční autentičnost Maria Merlina, který je v teorii „infiltrace levice“ jedním z mála jmenovitě uváděných „(anarcho)fašistů“, však hájil až do smrti.

Komisař Luigi Calabresi, „star“ italské policie (ve filmu *Bandité v Miláně* ztělesňuje jím inspirovanou postavu Tomas Milian) byl zastřelen v květnu 1972. Téměř o dvacet let později se k činu doznali členové krajně levicové skupiny Lotta Continua (Boj pokračuje) – šlo o mstu za Pinelliho smrt. Anarchista Gianfranco Bertoli v roce 1973 vrhl bombu na právě odhalovaný Calabresiho pomník a zároveň tak usmrtil tehdejšího ministra vnitra (jistěže, i jeho mysl měla být „infiltrována“).

Franco Freda, který v březnu 1969 v Padově pořádal veřejnou debatu o palestinské otázce (vůbec první v Itálii) za účasti arabských studentů a zástupců organizace Fatah, byl na základě policejních odposlechů následně usvědčen, že v září téhož roku zakoupil padesát časovačů stejného typu, který byl nalezen u nevybuchlé nálože v milánské Obchodní bance. Přiznal, že jednal na žádost kapitána Mohameda Selina Hamida z palestinského hnutí odporu, avšak podle Mosadu, dotazovaného italskou policií, se v něm taková osoba nevyskytovala. Vzhledem k tomu, že opakovaná jednání s Hamidem potvrdila Fredova tlumočnice, hraběnka Maria De Portada, existuje domněnka, že pod Hamidovou identitou vystupoval buď agent italské tajné služby, nebo CIA. Freda za tuto naivní vstřícnost (proč by člen OOP žádal o takovouto pomoc zrovna padovského nakladatele?) zaplatil třinácti roky ve vězení.

Komisař Luigi Calabresi

Franco G. Freda

Federico Umberto D'Amato, zednář a bonviván z ministerstva vnitra, je snad jedním z těch, kteří vždy stáli v pozadí: to on prý posílal neofašisty z Avanguardia Nazionale vylepovat pročínské plakáty, podvrhl jeden důkaz proti Valpredovi (v brašně s náloží z obchodní banky se našel kousek sklíčka z dílny na repliky secesních lamp, kde anarchista pracoval) a naopak nechával mizet skutečnosti odkazující „napravo“ a „výš“. Po D'Amatově smrti se v jeho „soukromém archivu“ našlo až 150 tisíc nevidovaných dokumentů ministerstva vnitra ... taková že je „každodennost moci“ ve „svobodném světě“?

*Kdoví, za jakou společenskou maskou se ukrývá vysoký zasvěcenec?
„Uvidíte. Budete mít to štěstí být v úzkém styku s posledními
skutečnými muži. Muži, kteří mají vášně a vlastní tváře. Bohužel, to
všechno bude mít krátké trvání! Dnešek zemře a zítřek bude
výhradní doménou bankéřů a technokratů. A samozřejmě dětí,
oblblých televizí!“ (Federico Umberto D’Amato ve filmovém
zpracování jako Il Vecchio v TV seriálu Romanzo Criminale)*

Atmosféru nejistoty, absurdity a zpochybnění všeho a všech vystihují *Ctihodné mrtvoly* (r.: F. Risi, 1975), kde se Venturův komisař z pronásledovatele postupně proměňuje v pronásledovaného. Ještě mnohem alegorističtější zobrazení nálad ve společenském ústrojí Itálie sedmdesátých let podává *Zkouška orchestru* (r.: F. Fellini, 1978). Zcela přímočaré jsou naopak *La polizia accusa: il servizio segreto uccide* (Policie žaluje: tajná služba zabíjí; r.: S. Martino, 1975), *Salamandr* (r.: P. Zinner, 1981) nebo televizní seriál *Kriminální román* (r.: M. Placido, 2005).